

Neophodna reforma poslaničkih plata

Primanja entitetskih i državnih poslanika i delegata su ostvarila prekomjeren rast u periodu do nastupanja ekonomske krize. Osnovni razlog za to jeste postojeća praksa utvrđivanja plata u domaćim parlamentima prema kojoj administrativne komisije, čiji su članovi sami poslanici i delegati, na nedovoljno transparentan način samostalno odlučuju o visini plata i drugih primanja u parlamentima.

Mjesečno primanje poslanika sa 10 godina radnog staža u Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine (PSBiH), samo po osnovu plate i paušala u 2010. godini iznosi 5.140 KM, što je jednako iznosu od 6,6 prosječnih plata i čak 15,4 prosječnih penzija u Bosni i Hercegovini.

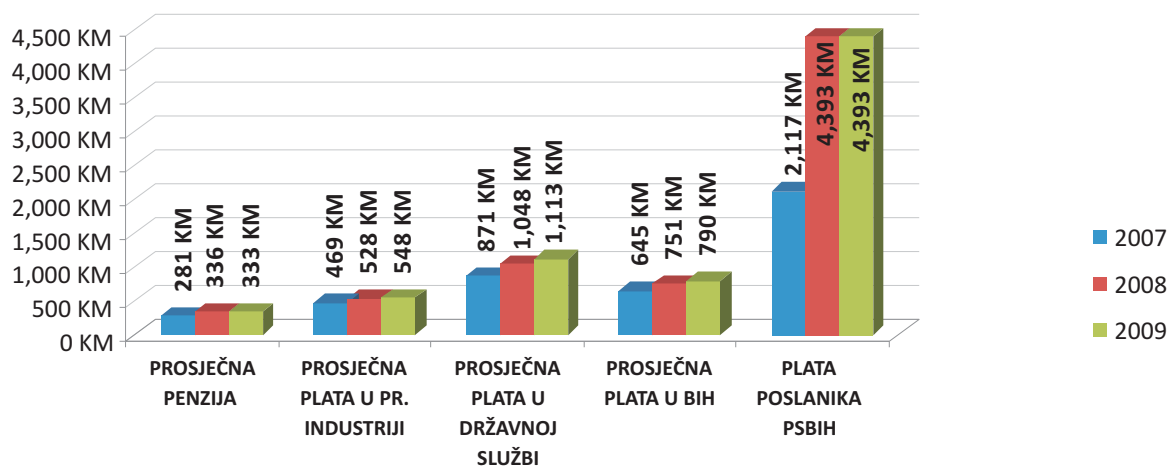
Ista primanja poslanika i delegata u Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine (PFBiH) u 2010. godini iznose 3.226 KM, tj. 4,1 prosječne plate ili 9,4 penzije, a u Narodnoj skupštini Republike Srpske (NSRS) i Vijeću naroda Republike Srpske (VNRS) 2.678 KM, tj. 3,7 prosječnih plata ili 8,4 penzije.

Navedena primanja predstavljaju plod neodgovorne politike plata koja se vodila u velikom dijelu javnog sektora Bosne u Hercegovine, u periodu nakon uvođenja PDV-a sve do kulminacije ekonomske krize. Treba napomenuti da su poslanici i delegati u PSBiH i NSRS uvećali svoje plate u toku 2008. godine, a u PFBiH u januaru 2009. godine, kada su efekti svjetske ekonomske krize u Bosni i Hercegovini bili i više nego evidentni.

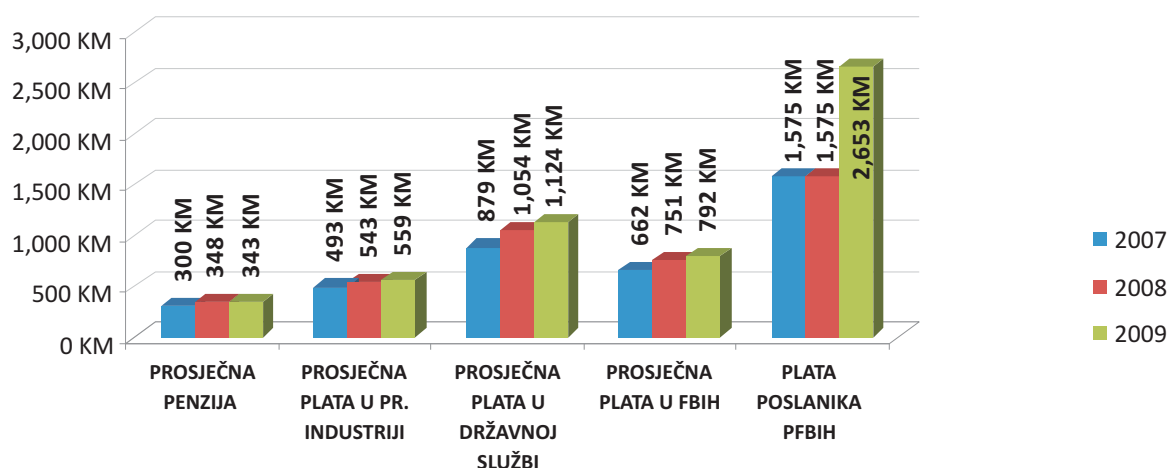
Na sljedeća tri grafikona prikazano je kretanje poslaničkih plata u prethodne tri godine u odnosu na pokazatelje životnog standarda u BiH, Federaciji BiH i Republici Srpskoj:

¹ Ovaj medijski sažetak je baziran na Izvještaju o postojećim načinima utvrđivanja plata poslanika i delegata u parlamentarnim tijelima BiH uz prijedlog uspostavljanja dugoročno održivog modela, koji je u cijelosti dostupan na www.gea.ba.

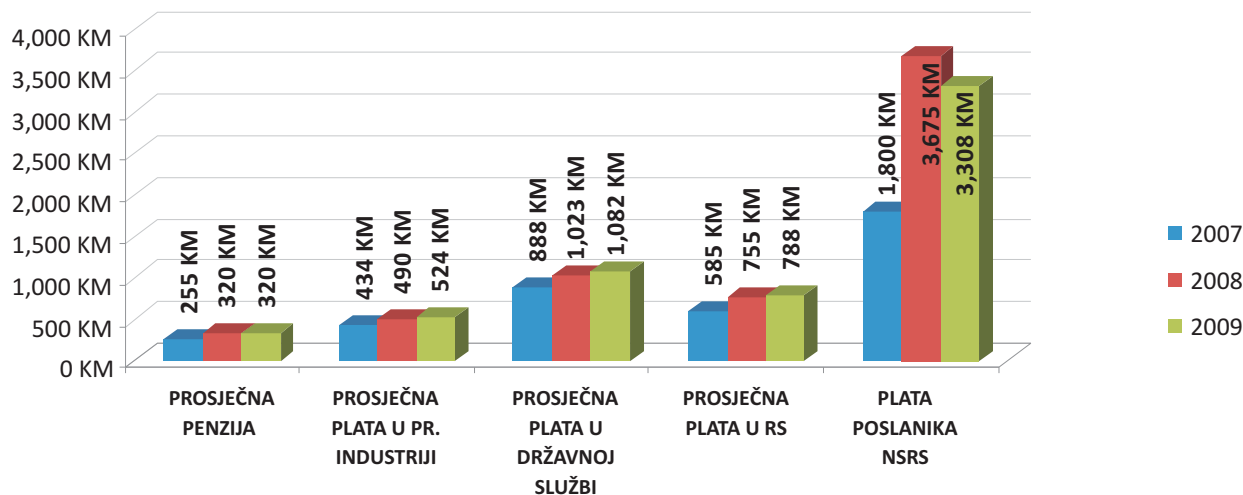
Grafikon 1: Bosna i Hercegovina

Grafikon 2: Federacija BiH

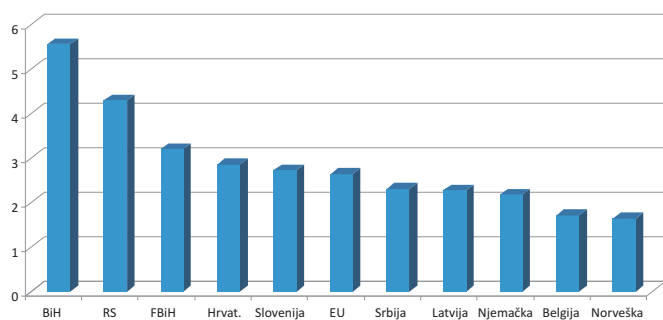

Grafikon 3: Republika Srpska

Poređenja radi, visina poslaničke plate u drugim evropskim zemljama koje su analizirane u ovom Izvještaju (Norveška, Njemačka, Slovenija, Latvija, Belgija i Evropski parlament) ni u jednom slučaju ne prelazi iznos od 3 prosječne plate, uključujući i susjede BiH - Srbiju i Hrvatsku. Pregled odnosa između jedne plate parlamentarca (bez paušala i drugih naknada) i jedne prosječne plate u navedenim zemljama prikazan je na Grafikonu 4.

Grafikon 4. Broj prosječnih plata u zemlji u jednoj poslaničkoj u 2009. godini*

*Radi uporedivosti u kalkulaciju nisu uključeni paušali i druge naknade poslanika
Izvori podataka: Parlamenti, zavodi za statistiku i kalkulacije autora

Ovakav nesrazmjer između visine poslaničkih plata i životnog standarda građana u BiH ukazuje na ozbiljne probleme i nedostatke u funkcionisanju postojećih modela

utvrđivanja plata u navedenim domaćim parlamentima:

- U sadašnjim modelima, ključnu ulogu u procesu odlučivanja o visini plata imaju administrativne komisije parlamenata čiji članovi su sami poslanici i delegati, što znači da poslanici i delegati sami odlučuju o svojim platama. U PFBiH, diskreciono pravo Administrativne komisije je ipak značajno umanjeno činjenicom da se osnovica za obračun plate poslanika i delegata utvrđuje odlukom Vlade FBiH, a da su sami koeficijenti zakonski utvrđeni.

- U prethodnom periodu, administrativne komisije su imale praksu čestih izmjena i dopuna relevantnih odluka, a iste nisu bile objavljivane u službenim glasnicima, kao ni na zvaničnim internet prezentacijama parlamenata (sa izuzetkom PSBiH) što je kao rezultat imalo nisku transparentnost.

- Postojeći modeli u PSBiH, NSRS i VNRS nemaju ugrađene mehanizme koji bi osigurali usklađenost kretanja plata poslanika i delegata sa kretanjem plata u javnom sektoru. U PFBiH, uslovi za ovu usaglašenost su obezbijeđeni djelimično formalno, činjenicom da Vlada FBiH utvrđuje osnovicu za obračun plata, dok su koeficijenti utvrđeni zakonom.

Značaj postojanja čvrste usklađenosti plata u parlamentima sa kretanjem plata u javnom sektoru ogleda se u činjenici da se plate poslanika i delegata takođe finansiraju iz budžetskih sredstava, kao i činjenice da koordinisana politika plata, u svim segmentima javnog sektora, povećava njenu efikasnost i kredibilnost. Ovdje je posebno važan snažan psihološki uticaj na javnost koji ostvaruju promjene u visini plata poslanika i delegata.

- Pored visokih osnovnih plata, veliki broj poslanika i delegata ostvaruje dodatna uvećanja plate po osnovu obavljanja različitih funkcija u parlamentu. Primjera radi, u NSRS postoji 37 dužnosti čiji vršioци ostvaruju dodatno uvećanje plate u rasponu od 5% do 40%.

- Pored toga, poslanici i delegati u PSBiH i PFBiH ostvarivali su pravo na mjesečni paušal, koji je u 2009. godini iznosio preko 700 KM i nije bio vezan za jasno definisanu aktivnost ili trošak, čime su dodatno uvećana primanja poslanika i delegata u ovim parlamentima.

- Prema važećim odredbama u sva tri parlamenta, primanja poslanika i delegata se razlikuju zavisno od njihovog „profesionalnog“ ili „neprofesionalnog“ statusa tj., zavisno od toga da li su zasnovali radni odnos u parlamentu ili ne.

- U PSBiH, NSRS i VNRS nisu predviđene mjere sankcija za neodgovorne poslanike i delegate koji ne izvršavaju svoje poslaničke obaveze, dok je u Predstavničkom domu PFBiH Poslovnikom predviđena mogućnost finansijske sankcije za neopravdano izostajanje sa zasjedanja doma ili radnog tijela, ali nije poznato da su se ovakve sankcije primjenjivale.

Svi navedeni nedostaci ukazuju na potrebu hitne reforme postojećih sistema utvrđivanja plata domaćih parlamentaraca, u cilju dobijanja efikasnijeg, fiskalno odgovornog i dugoročno održivog sistema. U skladu s tim, definisane su sljedeće preporuke koje su, između ostalog, bazirane i na dobrim praksama parlamenata evropskih zemalja:

I Plate i naknade poslanika i delegata zakonski regulisati uključivanjem ovog pitanja u zakone koji regulišu plate u institucijama vlasti entiteta i BiH

II Utvrditi visinu plata poslanika i delagata u iznosu ne većem od tri prosječne plate u entitetu/zemlji

III Ukinuti surogate plate - mjesečni paušal (PSBiH i PFBiH) i naknade za rad u komisijama i odborima

IV Ukinuti uvećanja plata za predsjednike i zamjenike klubova

V Izjednačiti visinu primanja za sve poslanike i delegate bez obzira na njihov radno-pravni status

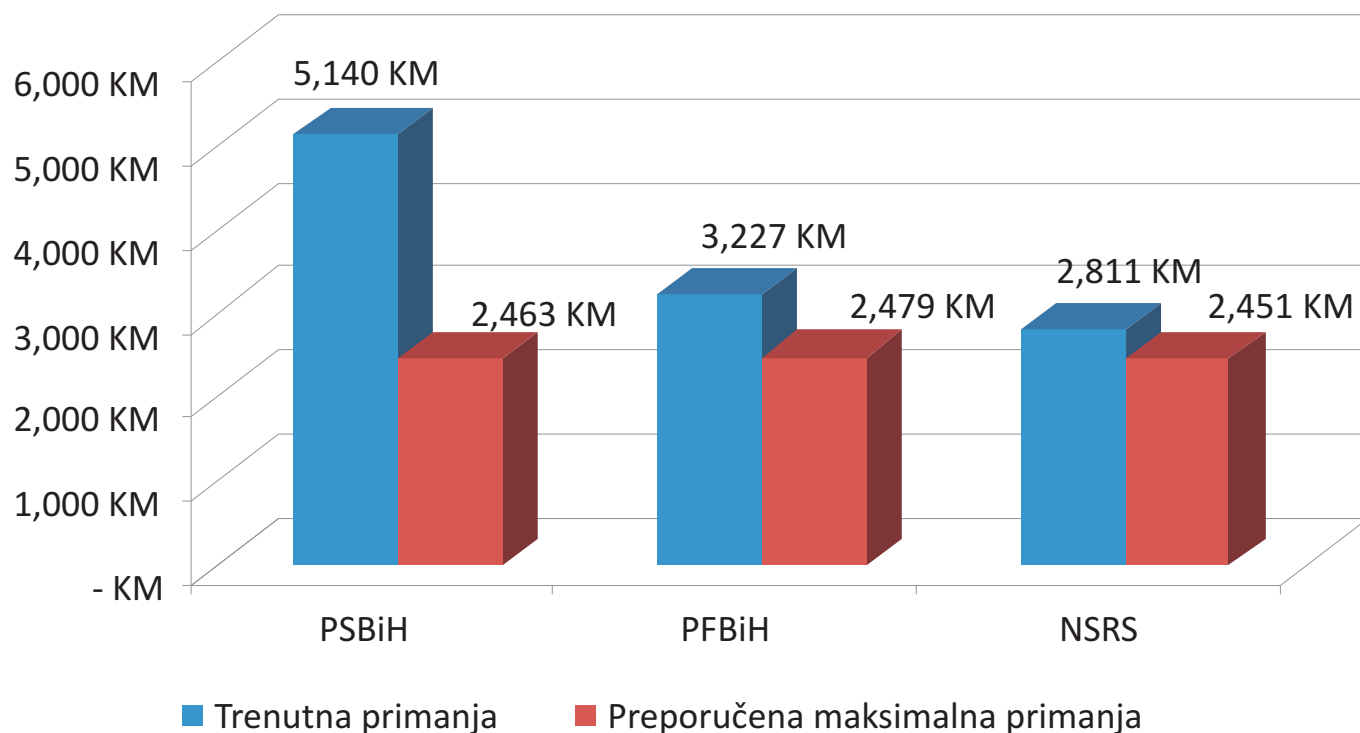
VI Uvesti finansijski penal za neopravdano izostajanje sa sjednica parlamenata ili radnih tijela

VII Na zvaničnim internet prezentacijama parlamenata postaviti sve relevantne informacije koje se tiču primanja poslanika i delegata.

Implementacijom navedenih preporuka ostvarile bi se budžetske uštede u minimalnom iznosu od oko 2,5 miliona KM u PSBiH, 1,4 miliona KM u PFBiH i 0,3 miliona u NSRS i VNRS.

Na Grafikonu br. 5 prikazane su promjene u visini primanja poslanika i delegata koje bi se desile primjenom ovih preporuka.

Grafikon 5. Trenutna i preporučena maksimalna primanja poslanika i delegata*

	PSBiH	PFBiH	NSRS
Trenutna primanja	5 140 KM	3 227 KM	2 811 KM
Preporučena maksimalna primanja	2 463 KM	2 479 KM	2 451 KM
Razlika	-2 677 KM	-748 KM	-360 KM
Razlika (u%)	-52,1%	-23,2%	-12,8%

*Kalkulacije se urađene za poslanika ili delegata koji ima 10 godina radnog staža. Kalkulacija uključuje platu, naknadu za rad u komisijama i mjesečni paušal (koji se dodatno isplađuje svim poslanicima u PSBiH i PFBiH), a ne uključuje ostale naknade za pokriće različitih troškova koje ostvaruju poslanici i delegati.

Međutim, najvažniji rezultat primjene ovih preporuka bio bi dobijanje transparentnijeg i održivog sistema plata u domaćim parlamentima koji bi obezbijedio dugoročnu usklađenost plata poslanika i delegata sa platama zaposlenih u javnom sektoru.